

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra filozofie a spol. věd

Posudek oponenta diplomové práce

Jméno autora/ky	Ilona Holomková, Bc.				
Název práce	Klima školní třídy a jeho podpora při hodinách Výchovy k občanství				
Studijní obor	7503T / Učitelství pro 2. stupeň ZŠ - společný základ 7503T074 / Učitelství pro 2. stupeň ZŠ - občanská nauka 7503T161 / Učitelství pro 2. stupeň ZŠ - český jazyk a literatura				
Vedoucí práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)	Šebestová Hana, Mgr.				
Oponent práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)	Svačinová Iva, Mgr. et Mgr. Ph.D.				
Konzultant práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)					
Rok obhajoby	2018				
Rozsah práce (počet stran vlastního textu + přílohy zvlášť): 55 + 9					
Obrazová příloha	ano	Tabulky a grafy	ano	Přílohy	ano
Použitá literatura (počet): 20 + 1 elektronický					

Hodnocení cíle/ů práce

(charakteristika cíle, způsob jeho stanovení, užitečnost cíle, slovně)

Diplomová práce se skládá z teoretické a praktické části. Teoretická část sestává ze čtyř kapitol (*Školní třída a škola, Klima, Způsoby měření klimatu, Výchova k občanství a klima*). Obsahem praktické části je metodická příručka obsahující osm autorkou navržených aktivit.

Z formulace "Práce Klima školní třídy a jeho podpora při hodinách Výchovy k občanství se zabývá nejen problematikou samotného třídního klimatu, ale také tím, jak může vyučující v rámci vzdělávacího oboru Výchova k občanství ovlivňovat třídu." (Úvod, s. 11) usuzuji, že cílem autorky je popsat metody, jejichž prostřednictvím mohou vyučující v rámci vzdělávacího oboru Výchova k občanství (pozitivně) ovlivnit/rozvíjet třídní klima. Tento cíl považuji za splněný. Vzhledem k cíli je text obecně poměrně vhodně strukturován, odůvodněnost jednotlivých kapitol je zřejmá.

Dovolím si obecnou poznámku ke struktuře textu. Klíčové kompetence relevantní z hlediska rozvíjení třídního klimatu autorka řadí až do závěru teoretické části své práce (kap. 4.1). Zdálo by se však logičtější zařadit jejich představení již dříve, např. před popisem možných metod i forem výuky (2.5, 2.6). Autorka se totiž na klíčové kompetence v těchto kapitolách odkazuje, srov.: "V rámci této aktivity je možné pracovat se žáky ve skupině, čímž se opět naplňuje podporování žáka v *sociální a personální kompetenci*, která je důležitá pro klima školní třídy" (s. 22). Podobně na s. 27. Jako čtenář ovšem v této fázi práce zatím nevím, co

je obsahem těchto kompetencí a proč tedy dané formy nebo metody výuky umožňují jejich naplnění.

Hodnocení obsahové stránky práce

<i>Užití zásadní odborné literatury a zdrojů</i>	ano	s výhradami	ne
<i>Přiměřená odborná terminologie práce</i>	ano	s výhradami	ne
<i>Vhodně zvolená metoda</i>	ano	s výhradami	ne
<i>Splnění deklarovaného cíle/cílů práce</i>	ano	s výhradami	ne

Hodnocení formálních kritérií práce

<i>Stylistická úroveň práce</i>	dobrá	s výhradami	špatná
<i>Pravopis a gramatika</i>	dobré	s výhradami	špatné
<i>Vhodná grafická úprava stránkování a textu</i>	dobrá	s výhradami	špatná
<i>Zpracování příloh</i>	dobré	s výhradami	špatné

Zásadní připomínky k obsahové úrovni práce

K obsahové stránce práce mám tři obecné připomínky, které se týkají: (1) přílišné popisnosti práce, (2) stručnosti kapitoly 4, (3) poněkud nejasného popisu jednotlivých aktivit.

(1) Tato poznámka se týká především kapitoly 2. Autorka zde představuje seznam výukových forem a metod výuky, ovšem, v zásadě je nekomentuje. Mám za to, že teoretické části práce by podle mě mělo čtenáři jasně vyplynout, proč autorka navrhuje v praktické části právě ty aktivity, které navrhuje, jako vhodné z hlediska cíle práce, tedy pozitivního ovlivňování třídního klimatu. Při představování jednotlivých metod a forem výuky, bych tedy ocenila jejich rozbor z hlediska vztahu k třídnímu klimatu. I nezajímavému čtenáři, se zdá vcelku intuitivní, že z hlediska budování pozitivního třídního klimatu budou spíše vhodnější ty metody a formy, které zdůrazňují spolupráci, komunikaci, společné řešení problémů, umění naslouchat apod. Klíčové kompetence, které tyto intuice konkrétně zachycují, jsou ovšem popsány až v závěru teoretické části, v kapitole 4.1, a bohužel tak tedy nemohou být využity pro adekvátnější zdůvodnění volby jednotlivých metod.

(2) Kapitola 4 *Výchova k občanství a třídní klima* by si dle mého soudu zasloužila větší prostor a rozpracování. Vzhledem k názvu práce i vytčenému cíli jsem čekala, že téma Výchovy k občanství bude jakýmsi hlavním rámcem práce nebo klíčovým tématem. Autorka se však k rozboru tohoto vzdělávacího oboru (či předmětu) dostává pouze na 4 stránkách textu (s. 36-40). Nabízí stručnou parafrázi obecných kompetencí RVP (s. 37-38), a dvě tabulky shrnující konkrétní kompetence, které vybírá z tematických celků *Člověk ve společnosti* a *Člověk jako jedinec* (s. 39-40). Zde bych ocenila autorčino metodologické vysvětlení, proč vybrala právě tyto dva celky (jsou nějak reprezentativní pro všechny tematické celky oboru *Výchova k občanství*? Nejlépe odpovídají kompetencím relevantním pro třídní klima? Je tu jiný důvod?). Zvláště, když v praktické části několikrát zařazuje také aktivity vztahující se k tematickému celku *Člověk a právo*.

(3) Soubor aktivit v praktické části má být podle autorky „metodickou příručkou.“ Od příručky ovšem jako potenciální uživatel očekávám naplnění jistých standardů. Aby byla příručka snadno využitelná pro pedagogickou praxi, je třeba, aby byly pokyny jasně formulovány a přehledně a srozumitelně strukturovány. Tady mám ale dojem, že text příručky je psán „horkou jehlou“. Zdá se mi, že autorka si psala metodické pokyny sama pro sebe, a nestihla je již přepsat tak, aby byly jasné a srozumitelné i pro neobeznámené publikum.¹

Př. Tento problém je zvláště patrný především u aktivity *Budeme kamarádi?*, u níž vůbec není popsáno, co je obsahem prezentace, kterou by měl pedagog žákům pustit (tj. jaké typy osob jsou v prezentaci představovány? Jde o představitele různých kultur, genderu, věku, sociálních skupin?). Podobný problém mám u aktivity *Skládáme Smetanu*, kde srozumitelnost komplikuje především vepisování různých modifikací aktivity do popisu průběhu. Poněkud nejasné jsou i instrukce k aktivitě *Jak mi teď je?*, v níž autorka uvádí jako pomůcky: „kartičky s různými obrázky jakéhokoliv typu (ideálně, kde postavy nesdělují emoce, ale obrázek, barvy v něm na jedince nějak působí)“ (s. 48). Zde by pomohla nějaká návodná ilustrace: mohu např. využít kartičky pexesa či Dixitu, nebo spíše abstraktní barevné obrazce jako jsou barevné fraktály?

Poněkud mě zaráží, že hned ke třem aktivitám (*Zakládáme obec*, *Třídní pravidla*, *Skládáme Smetanu*) autorka do části Reflexe zkopírovala odstavec, jehož smysl mi jaksi uniká:

„Aby komunikace byla efektivní, uvádí Mešková (2012), že měli by si všichni její účastníci umět naslouchat a respektovat se. Dále by se postupně měli zdokonalovat v tzv. efektivních postupech, kterými jsou popis, oznámení, vyjádření vlastních potřeb, možnost volby a prostor pro spoluúčast. Existuje více postupů, které ovšem nejsou tak časté. Důležité je, aby účastníci v jedné komunikační fázi nepoužívali všechny způsoby. Tyto postupy se mohou různě míchat a využívat. Belz a Siegrist (2015, s. 213) zmiňují zásady spolupráce, kterými jsou „schopnost více osob sledovat společný cíl, zaměřit na něj své jednání a účelné se k němu přibližovat.“ Dále uvádějí (tamtéž) odkaz na citát „Já jsem O.K., ty jsi O.K.“, kterým je Erik Berne.“

Pouze u aktivity *Zakládáme obec* autorka explicitně uvádí, že aktivitu vyzkoušela během své pedagogické praxe (a vyplývá to i z charakteru přílohy). Jako čtenář nevím, zda se i ostatní aktivity nějak osvědčily (a mohu se spolehnout, že budou fungovat), či nikoliv. Tato informace (tj. zda jsou aktivity vyzkoušené, jaké zkušenosti má autorka s jednotlivými uvedenými, případně jaká metodická doporučení vyplývají z její vlastní zkušenosti) by byla cennou složkou metodické příručky.

Zásadní připomínky k formální úrovni práce

Na práci je bohužel patrné, že neprošla finální korekcí. Narazila jsem na nadměrné množství gramatických chyb i překlepů, které by přitom bylo možné identifikovat a odstranit např. s pomocí využití funkce oprav ve Wordu.

- shoda přísudku s podmětem: s. 29 (dvakrát), 39, 47, 58, 59, 80)

¹ Je třeba poznamenat, že úroveň jasnosti popisu aktivit je různá. Aktivity *Zakládáme obec*, *Ohniště*, *Třídní pravidla* a *Ventilek problémů a kladů* považuji za srozumitelné vysvětlené.

- překlepy: s. 21, 40, 43, 44, 50, 54, 57, 60, 62
- chybějící čárky: s. 13, 18, 35, 40, 43, 46, 47, 48

Srozumitelnost práce dál komplikuje velmi špatná stylistika přítomná takřka v celém textu práci, která dává tušit, že práce neprošla „druhým čtením“, které by autorce umožnilo řadu problematických formulací odstranit. Jedná se především o zvláštní stavbu vět, příliš dlouhá souvětí, vynechaná slova, přehozená slova, zvláštní volbu slov apod.

Př.

- (...) klima nemusí nijak měnit nebo naopak může se spíše *stavět do negativních směrů* (s. 9)
- Základ tvoří skupina žáků, kteří jsou *poměrně* věkově i mentálně na stejné úrovni. (s. 24)
- Zde je ovšem riziko, že některé skupinky budou *stále dokola* pouze ve stejném složení (s. 27)
- Tato část je velmi důležitá pro učitele z několika *pohledů*. *Prvním pohledem* je (...) (s. 44)
- To jak a kam by jednotlivé prvky umísťovali využijí lepící hmotu, kterou budou symboly umísťovat. (s. 43)
- Motivace může probíhat vyprávěním příběhu (...) týkající se pobytu v přírodě, *pravěkému* životu anebo pouze žáky motivujeme tím, ať si zavřou oči a představují si, jak sedí u ohniště. (s. 46)
- Také si díky této aktivitě rozvíjí prezenční schopnosti, podporu komunikace, spolupráci, samostatnost, respektování odlišností, schopnost kompromisu, napomáhá při utváření hodnot jednotlivce i kolektivu, disciplínu. (s. 51)
- Na základě toho si stanoví, *hrubé nastínění*, jak budou jednotlivé stránky vypadat (s. 55)
- (...) je přínosné opět z hlediska spolupráce ve třídě zvolit námi určené skupiny tak, aby byly částečně vyrovnané (*logicky* i *fyzicky*). (s. 58)
- atd.

Otázky k obhajobě práce

1) Zajímalo by mě, zda má autorka vlastní zkušenost s uvedením aktivit, které v práci prezentuje. Pokud ano, jaká doporučení by na základě této zkušenosti uvedla? Pokud ne, jaká rizika uvažuje, že by mohla ohrozit úspěch uvedení jednotlivých aktivit?

Výsledné hodnocení práce

Práci doporučuji – ~~nedoporučuji~~ k obhajobě. *nehodící se škrtně

Stručné slovní hodnocení (dle uvážení posuzovatele)²

Co na práci mohu pochválit, je atraktivnost a aktuálnost tématu. Dále, práce má vhodně zvolená podtémata, je zacílená, tj. nevěnuje se oblastem, které nejsou z hlediska tématu důležité.

Co jí naopak spíše škodí, je z hlediska obsahové stránky spíše stručně rozpracovaný vztah třídního klimatu a Výchovy k občanství a nepříliš jasný popis navržených aktivit.

Z formálního hlediska práce trpí nadměrným množstvím gramatických chyb a značnými stylistickými nedostatky.

² Např. náročnost tématu, specifika řešení, samostatnost nebo invence studenta, co jsou hlavní klady, nedostatky práce, případně jaký je přínos, nebo využitelnost práce, navrhovaná doporučení k možnému využití práce; zejména však návrh řešení pro případ nedoporučujícího posudku: a) upřesnit, doplnit nebo rozvést stanovenou pasáž, b) opravit, přepracovat stanovenou pasáž, c) přepracovat celou práci na zadané téma, d) vypracovat novou práci na nové téma.

Hodnocení:

Na základě výše uvedených připomínek, v nichž velkou roli přikládám formálním nedostatkům, navrhuji hodnotit práci stupněm E.

*7. 5. 2018, Brno
datum a místo*

.....
podpis autora posudku